Жегі құрт

ҚОҒАМ ДАМУЫН ТЕЖЕГІШ ФАКТОР

Қазіргі қазақ қоғамындағы өзекті тақырыптардың бірі – сыбайлас жемқорлықпен күрес. Сыбайлас жемқорлық – әлеуметтік құбылыс. Оның себебін, мағынасын толық түсіну мүмкін емес. ҚР 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы Стратегиясының негізгі бағыттарының бірі «Қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет пен парасаттылық жүйесін қалыптастыру» болып анықталған. Осы орайда, соңғы жылдары өскелең ұрпақтың арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие жұмыстарына көп көңіл бөлінуде. Мұндай алдын алу жұмыстарын ерте жастан жүргізудің басты мақсаты – балалардың санасында өмірдің әр саласында кездесетін жемқорлықпен күрес дағдыларын, сыбайлас жемқорлыққа қарсы дүниетаным, көзқарас, жоғары адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру. Жұрттшылықтың сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдағы рөлін күшейту және қоғамдық бақылауды кеңінен қамтамасыз ету қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті арттыруды талап етеді. Мұнда жас ұрпақты сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол беруге мүмкіндік бермейтін жаңа көзқараспен және өмірлік қағидаттармен өсіру шешуші рөл атқарады. Бұл үшін бала кезінен тұлғаның дамуы мен қалыптасуының барлық кезеңдерінде оқыту мен тәрбиелеу арқылы сыбайлас жемқорлыққа қарсы құндылықтарды дарыту маңызды.

Атам қазақ «Адалдық – ардың ісі» деп адалдықты баяғыдан жоғары бағалағаны айтпаса да белгілі. Ендеше осынау қасиетті ұғым қазіргі таңда өз дәрежесінде, өз биігінде қолданылынып жүр ме? Парасаттылық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет тақырыптарын білім беру жүйесіне қосу керек. Жастардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы қозғалысы, мектептегі парасаттылық клубтары азаматтардың сыбайлас жемқорлықтан "иммунитеті" бар жаңа буынын қалыптастыруға ықпал етеді. Жемқорлыққа қатысты Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев: "Сыбайлас жемқорлық жөнінде жүйелі түрде ескертіп отыруға ерекше мән берген жөн. Осыған орай, түрлі саладағы жемқорлыққа жол ашатын жағдайларға сапалы талдау жасау керек. Заң барлық мемлекеттік органдарға түйткілді тұстарды өз бетінше анықтап, жоюға міндеттейді. Алайда, бұл жұмыс жүріп жатқан жоқ. Мұндай әрекетсіздік жақсылыққа апармайды. Дер кезінде алдын алу және ескерту жұмысы жүргізілмесе, жемқорлық деген кесел көптеген адамның жарқын келешегіне балта шабуы әбден мүмкін» деген болатын. Ендеше, бойымыздағы рухани қазынамызды жоғалтпауымыз үшін ұрпағымызды Отанға деген сүйіспеншілікке, адамдарды және дәстүрлерді құрметтеуге, білім мен еңбекке ұмтылуға, көргенділік пен адалдыққа тәрбиелеуіміз керек. Нақ осы тәрбие мен білім үдерісі адамның сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрарлық мәдениетін қалыптастыруының негізі болып табылады. Бұл жердегі негізгі орын отбасына және білім беру саласына тиесілі. Әрбір саналы азамат болашақ ұрпағының қамын ойласа тек тәрбие мен білім берумен шектеліп қана қоймай, адал еңбекқорлыққа да үйретуі керек.

Айдана НУРТАЕВА,
Ә.Жангелдин атындағы ЖББМ-нің әлеуметтік педагогы.

Табиғат

КЕУРЕК – ҚАСИЕТІ ӨТЕ ЖОҒАРЫ ДӘРІЛІК ӨСІМДІК

Арыс ауданының далалы жерлерінде емдік қасиеті өте жоғары дәрілік кеурек-сасыр (ферула) шөбі өседі. Сасыр (лат. Ferula) – шатыршағүлділер тұқымдасына жататын көпжылдық монокарпты және поликарпты шөптесін өсімдіктер. Қазақстанның далалық, шөлді және таулы аймақтарында өсетін 48 түрі кездеседі, Бұлардың биіктігі 30 - 90 см, кейде 2 м-дей болады. Сабағы жуан, жапырағы қауырсын тәрізді, шеті тілімденген. Гүлі ұсақ, сары, ақшыл сары түсті, қос жыныстысы, шатырша гүлшоғырына топталған. Мамыр – маусым айларында гүлдеп, шілде – тамызда жеміс салады. Тұқымы – дәнек.

Жалпы, киелі қазақ топырағының асты да, үсті де байлыққа толы. Сондықтан қай дәуірде де біздің жерімізге көз тіккендер көп болғанын аңғарамыз. Былтырғы жылы өңір полицейлері елімізде заңсыз жұмыс істеп жүрген шетелдіктерді ұстап, қамауға алды. Заң бұзушылар Арыс, Сарыағаш және Отырар аудандарының аумақтарынан далалы жерлерде өсетін, емдік қасиеті өте жоғары кеурек (ферула) шөбін қазып алумен айналысқан. Түркістан облысы территориясында сасық құрай өсетін аудандар жиынтығы 2260 гектарды құрайды. Бұл өсімдікті елімізде сасық құрай, сасық сасыр, сасық кеурек, ал Үндістанда хинг деп атайды. «Сасық кеурек» деген атпен танылған бұл өсімдіктің оннан астам түрі де Қазақстан Республикасының «Қызыл кітабына» енгізілген. Ашық дереккөзге сүйенсек, бұл өсімдіктің шикізаты Пәкістан, Ауғанстан, Үндістан, Иран елдерінде мол сұранысқа ие. Қазақстан бойынша дәрілік өсімдіктерді жинап, пайдалану мәселелері заңдық тұрғыдан реттелмегендіктен, ол «көлеңкелі экономикаға» тікелей жұмыс істеп тұр. Өйткені, жергілікті жерлерде бақылау жоқ. Сасық кеуректің құм және шөлді (аридтік) аймақтарда өсетіндігін ескерсек, оны түп-тамырымен құрту жердің тозуына, құмның көшуіне алып келеді. Табиғаттың баға жетпес байлығы болған өсімдіктерді мейлінше қорғауымыз қажет. Күтім керек. Кез келген аурудың алдын алатын шипалы өсімдіктер өзгелерге дәру, ал өзіміз оларға зәру болып қалмасақ игі.

А.ҚОҢҚА, «Сайрам – Өгем МҰТП» РММ Задарья мемлекеттік табиғи ботаникалық қаумалының мемлекеттік инспекторы.

БАЛЫҚ АУЛАУҒА УАҚЫТША ТЫЙЫМ САЛЫНАДЫ

ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігінің орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің 24.07.2015 ж. №190 бұйрығы және ҚР Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің ОШ және ЖД комитетінің 01.04.2020 ж. №27-5-6/72 бұйрығы негізінде балық ресурстары мен басқа да су жануарларының уылдырық шашу және көбеюі кезеңінде Түркістан облысы шегіндегі су айдындарда және Шардара су қоймасынан Қызылорда облысының әкімшілік шекарасына дейінгі Сырдария өзенінде **15 сәуірден 31 мамырды** қоса алғандағы аралықта балық аулауға тыйым салу енгізілді. Осы уақытта су айдындарында балық уылдырық шаша бастайды.

Осыған орай уылдырық шашу кезеңінде балық аулауға тыйым салу мерзімі көрсетілген аншлагтар орнатылып, табиғат қорғау инспекторлары арнайы рейд ұйымдастыруда. Олар жергілікті тұрғындармен және әуесқой балықшылармен уылдырық шашу кезеңінде балық аулауға тыйым салудың маңызы мен жауапкершілігі туралы, тіпті уылдырық шашу кезеңінде су айдындарынан кез келген балық аулау тәсілдері үшін әрқайсысын әкімшілік қылмыстық жауапкершілікке тарту туралы алдын алу және түсіндіру жұмыстарын жүргізуде.

"First Fish Company" ЖШС-гі «Көксарай» су айдыны аймағында кәсіпшілік және әуесқой балық аулаумен айналысатын азаматтарды табиғатқа қамқор болып, бекітілген балық аулау қағидасын сақтап, заңды бұзбауға шақырады. Тәртіп бұзғандарға айыппұл мен бас бостандығынан айыру жазасы қарастырылған.

«*First Fish Company*» ЖШС-гі.

Төтенше жағдайлар бөлімінде

УЛЫ ГАЗДАН САҚТАНАЙЫҚ

Улы газдың түсі мен иісі болмайды, бірден сезілмейді. Газ улы күйін сақтап, ауамен араласып тез тарайды. Ол тыныс алу кезінде өкпеден қанға өтеді, онда гемоглобинмен қосылады. Соның салдарынан қан тіндерге оттегі беру қасиетінен айырылады және ағзада оттегі жетіспеушілігі пайда болады. Бірінші кезекте ми зақымдалады, адам денсаулығының жалпы жағдайына байланысты басқа ағзалар да зақымдалады. Тыныс алатын ауада улы газ құрамы жоғары болғанда адамның басы ауырып, тұншығады.

Улы газ көп шоғырланғанда адам денесі сал болып қалады және есінен танады, сөйтіп 30 минуттан кейін мерт болады. Ал мұндай жазатайым оқиғадан сақтану үшін улы газбен улану белгілерін алдын ала білген жөн. Мәселен, бас айналу, бас ауру, локсу, құсу, құлақтағы шуыл, демікпе, жөтел, көздің жасауауы сияқты белгілер сізді алаңдатуы керек.

Зардап шеккенде адамның жүйкесі қозады, кейбір жағдайларда керісінше әлсіздік, ұйқышылдық басады. Вестибулярлы аппарат жұмысы бұзылады (тепе-теңдікті жоғалту, қозғалыс үйлесімділігімен байланысты проблемалар), есту, көру қабілетінің нашарлауы, т.б. секілді белгілер естен тануға себеп болады. Орта ауырлықтағы және ауыр улану кезінде жүрек тамырлары жүйесінің жұмысында проблемалар туындайды. Аритмия пайда болады (тамыр соғысының біркелкі емес екенін байқайсыз), артериялдық қысымы түседі, дене температурасы төмендейді. Мұндайда адамға дереу алғашқы көмек керек. Ол үшін жеңіл уланғанда адамды таза ауаға шығару жеткілікті. Алайда, оның жағдайы жақсарғанша бақылауда ұстаңыз, уақытында көмек көрсету үшін кез келген өзгерістерді белгілеп отырыңыз. Ал ауыр улану және орташа ауырлықтағы улану кезінде адамды ауруханаға жатқызу керек. Сәйкесінше, дереу жедел медициналық жәрдем шақырту керек.

С.ӘЛИБЕК, Арыс ауданы төтенше жағдайлар бөлімі азаматтық қорғаныс тобының офицері, аға лейтенант.

БАЛАЛАР ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАДАҒАЛАҢЫЗ

Мектеп жасындағы балалардың үйде ата-анасының қарауынсыз қалған жағдайда олардың қауіпсіздігіне көп көңіл бөлу қажет. Үйде жалғыз қалған балалар еркіндікті сезініп, дербес іс-қимыл жасауы мүмкін. Күнделікті өмірде балалардың сіріңкемен ойнауы нәтижесінде өрттер орын алмасын десек, оларды қараусыз қалдыруға болмайды.

Балалардың отпен ойнауынан болатын өрттің алдын алу үшін: - балаларға өрт қауіпсіздігі жайлы жиі айтыңыз; - өрт қауіпсіздігі ережесін сақтаудағы барлық жағдайларда үлгі болыңыз; - сіріңкені балалардың қолы жетпейтін жерде сақтаңыз; - балаларға пештерді, газ плиталарын жағуды, электр тұрмыстық құралдарды өз бетімен қосуды тапсырмаңыз; - балалардың от жақпауын қадағалаңыз; - үйден шығарда балаларды үлкендердің қарауынсыз қалдырмаңыз.

Балаға өрт кезінде дұрыс әрекет жасауды үйретіңіз. Өрт немесе жану, түтіндеу белгісі, күйік иісі байқалғанда кез келген жастағы бала дереу үй-жайдан кетуі тиіс. Өрт жайында ересектерге немесе **«101»** өрт сөндіру қызметіне және **«112»** бірыңғай құтқару қызметіне хабарлау керек. Балаларыңыздың осы кеңестерді есте сақтауы өте маңызды. Өзіңіз үлгі болып, балаларды өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауды үйретіңіз.

Д.ӘБДІМӘЛІК, Арыс ауданы ТЖБ-нің бас маманы, азаматтық қорғау майоры.

САУДА ОРЫНДАРЫНДА ӨРТ ҚАУІПСІЗДІГІ

талаптарын қатаң сақтайық

Тілсіз жау – өрт қаншама адам баласына зиянын тигізіп, материалдық шығынмен қоса адам өмірін де қиып жатады. Мәліметтерге сүйенсек, өрт салдарынан болған материалдық шығындар үкіметтің емес, жеке кәсіпкерлердің, жеке саудамен айналысатын азаматтардың қалтасын саяздатып отыр. Сауда базарларында орын алған өрт оқиғалары негізгі өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтамаудан, сондай-ақ, өрттің алдын алуға қарсы іс-шараларды орындауға немқұрайлы қарауы салдарынан, нысандарды қорғауда өртке қарсы мәселелерді шешуге мән бермеуден, қажетті ұйымдастыру шараларын атқармаудан болып отыр. Қазіргі уақытта күн көріп нан табудың бір түрі сауда болғандықтан, саудамен айналысатын азаматтар өз сауда орындарыңызда өрт оқиғалары орын алмас үшін өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтаңыздар. Сауда орындырында электр желілерін шамадан тыс жүктемеңіздер, автоматты өрт дабыл қондырғыларының үнемі дұрыс жұмыс күйінде болуын қадағалаңыз, алғашқы өрт сөндіру құралдарының жарамдылығын тексеріңіз, эвакуациялық шығу жолдарының ашық болуын қадағалаңыздар. Сауда орындарында өрт оқиғасы болмас үшін барлық талаптарды орындау өз қауіпсіздігіңіздің кепілі.

Б.АРЫСОВ, Арыс ауданы төтенше жағдайлар бөлімінің аға инженері, азаматтық қорғау майоры.

ХАБАРЛАНДЫРУ

ТО, Сайрам ауданы, Қайнарбұлақ а.о., Қасымбек Датқа а., 219 кв-л орналасқан АЖБ №11 үшін әзірленген «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі бойынша бойынша 29.04. 2024 ж. бастап 5 жұмыс күн ішінде жария талқылаулар арқылы қоғамдық тыңдаулар өткізіледі.

Жобалық құжаттамамен танысу, ескертулер мен ұсыныстарды беру үшін Бірыңғай экологиялық порталында: https://ecoportal.kz "Жарияланған қоғамдық талқылаулар" бөлімінен қарауға болады, тел.: 8701 4438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru.

Жоба тапсырысшысы: "Жігер" ЖШС, адрес: Шымкент қ., Тұран ауданы, Диваев көш.,129А, БСН 940 840 000 915, тел.: 87472317007.

ҚОҚ бөлімін әзірлеуші: ЖК Сыдыкова Н., мекен-жай: Шымкент қ., Қ.Төлеметов көш. 69/37-35, ЖСН 870708402379, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru.

ЖАО - "Түркістан облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы" ММ-і, пошталық мекенжай: Түркістан қ., Жаңа қала ш.а. 32 көшесі, 20, эл.адрес: a.esenbai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Проводятся общественные слушания посредством публичных обсуждений с 29.04. 2024 г. в течение 5-ти рабочих дней на раздел «Охрана окружающей среды» для АЗС №11 расположенной по адресу: ТО, Сайрамский р-н, с.о. Кайнарбулакский, с. Касымбек Датка, кв-л 219.

С пакетом проектной документации можно ознакомиться на Едином экологическом портале https://ecoportal.kz/ в разделе «Опубликованные публичные обсуждения», для предоставления замечаний и предложений, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru.

Инициатор – ТОО "Жігер", адрес: г.Шымкент, Туранский район, ул.Диваева,129А, БИН 940 840 000 915, тел.: 87472317007.

Разработчик РООС: ИП Сыдыкова Н., адрес: г. Шымкент, ул.К. Тулеметова, 69/37-35, ИИН 870708402379, тел.: 87014438900, nurzhamal-sydyko@mail.ru.

МИО - ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Туркестанской области», почтовый адрес: г.Туркестан мкр. Новый город, улица 32, 20, эл.адрес: a.esenbai@ontustik.gov.kz, тел.: 87253363845.